

[Bertel Dahlgaard.]

Eller tag et tredje Forhold. I Dag erklærer alle danske Partier, at en effektiv Kontrol med Trusteer og Monopoler er nødvendig. Dengang afviste Venstre og Konservative med den største Væmmelse Det radikale Venstres Forslag til en Trustlovgivning.

Og prøv at sammenligne den storstilede Lovgivning om Fremtidens sociale Boligbyggeri, som Repræsentanter for alle Partier nu har givet deres Tilslutning. Sammenlign det med den konservative Landstingsordførers Udtalelse saa sent som i 1933 om, at under normale Forhold bør man overlade til det frie Initiativ alene at skaffe de Boliger og det Arbejde, som retteligt bør findes i Landet.

Igen paa et andet Omraade. En Analyse paa den sociale Politik's Omraade vilde tegne et lignende Billede.

Selvfølgelig vil et konservativt Parti, der hviler paa konservative Vælgere, altid paa fundamentale Punkter vedblive at være konservativt. Det er det ærede Medlem Hr. Christmas Møllers store Vildfarelse, at han har troet og virkelig ogsaa har bildt adskillige andre ind, at den faste Stab af konservative Borgere i økonomisk Henseende inderst inde er Demokrater. Det er denne Vildfarelse, „Berlingske Tidende“ i disse Dage brutalt søger at rive Partiet ud af. Og nu er der vel nogle, der vil synes, at det er troløst, at „Berlingske Tidende“, der netop i 30erne med Anders Vigens Pen lancerede den mageløse Opfindelse, som den demokratiske Konservatisme er, nu i et for det ærede Medlem Hr. Christmas Møller svagt Øjeblik søger at give ham Naadestødet, men alligevel, naar man ser bort fra den Art sentimentale Betragtninger og ser det hele i Historiens Perspektiv, saa er vel intet rimeligere, end at Reaktionen mod Partiets nye Linie netop kommer fra dette Blad, der dog trods alt har været de konservative Interessers privilegerede Vogter her i Landet siden 1749.

Men alligevel, det, jeg her har nævnt om Udviklingen inden for Partierne, er et stærkt Udtryk for, hvordan Omstændighedernes Magt, den økonomiske Udviklings Magt gennem de sidste 25 Aar har aabnet nye Muligheder for Skabelsen af et demokratisk Samfund — blot saa dygtige Kvinder og Mænd i alle Partier nu forstaar at udnytte disse Muligheder!

Hele denne vældige Udvikling i den almindelige Samfundsopfattelse gennem disse 25 Aar indeholder maaske til syvende og sidst Forklaringen paa, at det store Ryk

til venstre, som man har talt saa meget om for andre Landes Vedkommende, udeblev herhjemme. I Norge erobrede Socialdemokratiet Flertallet i Stortinget samtidig med, at der opstod en ikke ubetydelig kommunistisk Fraktion. I England erobrede Socialdemokratiet lige Halvdelen af Stemmerne og dermed et vældigt Flertal i Underhuset. Ved de franske Valg skete der et stort Skred i kommunistisk og socialistisk Retning. Men her i Landet naaede de socialistiske Partier kun lige netop de 45 pCt. af Vælgerne, de havde forud for Krigen, ja, i 1935 havde de endda, som det ærede Medlem Hr. Hans Hedtoft gjorde opmærksom paa, noget over 47 pCt. Inden for de socialistiske Partier skete der ganske vist et Ryk til venstre, men stiller man Spørgsmaalet op i sin Almindelighed: For eller imod en socialistisk Samfundsordning?, skete der alt-saa ingen Forskydning.

Det viser, at det Krav, Befolkningen i en Stat af Danmarks økonomiske Struktur stiller, er ikke en socialistisk Organisering af Samfundet, men Valget peger vel ogsaa i Retning af, at en Forudsætning, man maa opfylde for at undgaa Socialiseringen, er, at man paa anden Maade er rede til at gennemføre et økonomisk Demokrati. Der er ikke i Folkets brede Lag nogen Kærlighed til det socialiserede Samfund med alt dets Bureaukrati, men der lever en Tro paa, at et demokratisk Folk maa kunne organisere Folkets Kræfter, saa de alle sættes ind i Produktionens Tjeneste, og saaledes at der sikres en retfærdig Fordeling af Produktionens Udbytte efter hver enkelts Indsats. Socialisme og Kommunisme er jo ikke noget, man undgaar ved at erklære sig for Modstander deraf og i øvrigt lade Tingene gaa deres Gang. Socialisme og Kommunisme undgaar man ved at skabe et Samfund, der byder de brede Befolkningslag en saadan Tryghed, en saadan Chance for de dygtige og en saadan Frihed, at de ikke vil ombytte det med det socialiserede Samfunds Linealtilværelse.

Naar jeg har sagt dette, er det for at understrege Betydningen af, at den demokratiske Luftning, der er gaaet hen over baade Konservative og Venstre, nu maa vise sig at være en Realitet i det daglige Liv og i den Gerning, der ligger foran os her paa Rigsdagen. Det er her, Programmerne og Vælgermødetalerne skal iklædes Kød og Blod. Det gælder her, hvad der ogsaa kan siges om den højtærede Statsministers Programtale, at det afgørende Øjeblik kommer, naar de almindelige Udtalelser skal formes i konkrete Forslag.